

klaren, dat ruim drie duizend jaren lang de Egyptische kunst zich schijnbaar gelijk is gebleven in de uiterlijke verschijning, den „Egyptischen stijl”? Zóó gelijk, dat kunstgeleerden en letterkundigen hebben kunnen schrijven van „de specifiek-Egyptische starre en verstarde, versteende onbewegelijkheid”? De Egyptische stijl zou dan slechts door de herhaalde bloed- en geest-vernieuwing zulk een lang leven hebben kunnen lijden: door telkens opnieuw weer den ouden stijl op te vatten en daarin verder te werken; dus door telkens nieuwen wijn in oude zakken te storten, nieuwe gedachten in oude vormen te gieten.

Die wetenschap is voldoende; mits de verklaring niet de foutieve premisse tot uitgangspunt hebbe, dat de Egyptische stijl een barbaarsche, geestelijk onontwikkelde stijl zoude zijn, stijl van een onrijpen geest, die had kunnen (en feitelijk had moeten) evolueeren tot dat wat na hen de Grieken zich hebben eigen gemaakt, doch door een natuurlijk gebrek in den geestelijken aanleg den sprong niet heeft gedaan en voor den scheidingsmuur halt heeft gemaakt, om — alles bij elkaar geteld — minstens twee van de ruim drie duizend jaren in geestelijken dommeltoestand door te brengen.

Op grond van een Darwinistische (en misschien wel Prae-Darwinistische) evolutie-theorie ontzegde de 19e eeuw aan alle als onvolmaakt geldende kunst (de Egyptische, de Assyrische, de Perzische, de Boeddhistische) een zelfdoel, en beschouwde zij die als door de Voorzienigheid bedoelde wegbereidsters van een volmaakte kunst, die volgen zou; zooals zij dat ook van alle onvolmaakte cultuur aannam ten opzichte van de volmaakte cultuur van den ééns komenden Heilstaat.

Deze filosofie had tot natuurlijken terugslag, dat „in haar soort volmaakte kunst” hardnekkig als onvolmaakte kunst bleef beschouwd en niet werd gepoogd om kunst, die in stijl en in voordracht van de Grieksche kunst (met haar naturalistisch monopolie) afweek, te doorgronden.

De styleering der Egyptenaren komt niet voort uit geestelijke onontwikkeldheid en is geen archaïsche conventie, en de handhaving der styleering door alle tijden heen is niet het gevolg van onvermogen om te evolueeren naar een zoogenaamd hogere geestelijke phaze.

Vorm is, bij alle volken der Oudheid, niet een willekeurig gekozen uiterlijk, maar is onbewust geschapen in harmonie met het gedachteleven, dat er in werd uitgedrukt; is dus het correlaat van het gedachteleven, onverbrekkelijk één daarmede, zooals het menschelijk lichaam zich verhoudt tot den menschelijken geest; naar de diepzinnige waarheid, reeds vele eeuwen geleden neergelegd in de bekende dichtregelen:

„For soul is body, and body soul;
For of the soul the body form doth take”.